

כתובות קד

עניין: לא נהניתי אפילו באצבע קטנה

שולחן ערוך או"ח סי' רלא

לא תהא כוונתו להנאת גופו אלא להחזיק גופו לעבודת השם יתברך [א] וכן בכל מה שיהנה בעולם הזה לא יכוין להנאתו אלא לעבודת הבורא יתברך כדכתיב [משלי ג. ו] ככל דרכיך דעהו [ב] ואמרו חכמים כל מעשיך יהיו לשם שמים [ג] שאפילו דברים של רשות כגון האכילה והשתיה וההליכה והישיבה והקימה והתשמיש והשיחה וכל צרכי גופך יהיו כלם לעבודת בוראך או לדבר הגורם עבודתו שאפילו היה צמא ורעב אם אכל ושתה להנאת [ד] גופו אינו משובח אלא יתכוין שיאכל [ו] כדי חיותו כדי לעבוד את בוראו [ז] וכן אפילו לישב ב' בסוד ישרים ולעמוד במקום צדיקים ולילך בעצת תמימים אם עשה להנאת עצמו להשלים הפצו ותאותו אינו משובח אלא אם כן עשה לשם שמים וכן בשכיבה אין צריך לומר שכומן שיכול לעסוק בתורה ובמצות לא יתגרה בשינה לענג עצמו אלא אפילו כומן שהוא יגע וצריך לישן כדי לנוח מיגיעתו אם עשה להנאת גופו אינו משובח אלא יתכוין לתת שינה לעיניו ולגופו מנוחה לצורך הבריאות שלא תסרף דעתו בתורה מחמת מניעת השינה [ח] וכן בתשמיש אפילו בעונה האמורה בתורה אם עשה להשלים תאותו או להנאת גופו הרי זה מנוגה ואפילו אם נתכוון כדי שיהיו לו בנים שישמשו אותו וימלאו מקומו אינו משובח אלא יתכוין שיהיו לו בנים לעבודת בוראו או שנתכוון [ט] לקיים מצות עונה כאדם הפורע חובו וכן בשיחה אפילו לספר בדברי חכמה צריך שתהיה כוונתו לעבודת הבורא או לדבר המביא לעבודתו [י] כללו של דבר חייב אדם לשום עיניו ולבו על דרכיו ולשקול כל מעשיו במאזני שכלו ובשרואה דבר שיביא לידי עבודת הבורא יתעלה יעשהו ואם לאו לא יעשהו ומי שנוהג בן עובר את [כ] בוראו תמיד:

גמ' ע"ז יא.

לא שדר בתריה [א] ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך [ב] אמר רב יהודה אמר רב אל תקרי [ג] גוים אלא גיים זה אנטונינוס ורבי שלא פסקו מעל שולחנם לא חזרת ולא קישות ולא צנון לא בימות החמה ולא בימות הגשמים דאמר

תוס' ע"ז יא.

נמי איירי בלמנות. ואע"ג דלמרינן [א] שרבי לא נהנה מן העולם אפילו בלצבע קטנה מ"מ אוכלי שולחנו היו רבים: **שלא** פסקו משלחנם צנון.

ביאור הגר"א או"ח סי' רלא

ואמרו [ויקרא רבה פרשה לד אות ג] שהיה הולך למרחץ ואמר אני הולך לדבר מצוה, וכמו שכתוב בפרק ד' דשבת [ג. ב] רוחץ אדם כו': [ד] וכן אפילו כו'. כמו שכתוב בנדרים ס"ב א': [ה] וכן בתשמיש כו'. כמו שכתוב בפרק ב' דשבועות [ו. ב] ועל זה נאמר [ויקרא יט. ב] קדושים תהיו, ועיין בקרבן אהרן [תורת כהנים ויקרא פרשת שמיני פרק יב], וכמו שכתוב בפרק י"ב דכתובות [קד. א] ברבי זקף כו', וכזה מתורץ קושיות תוספות דעבודה זרה י"א א' ד"ה צנון ואע"ג כו', כמו שכתוב [ירמיה כב. ט] הלא אביך אכל כו': [ח. ת] כ"ש כו'. כמ"ש [משלי ד. כ] פלס כו':

רבי צדוק הכהן – קונטרס עת האוכל

[יא] **אפשר** לאדם שיאכל כל מעדני שלום ואפ"ה לא יגהם מעוה"ל כלום כדרך שא' רבי ולא

נהניתי בלצבע קטנה. והקשה חוס' מהא דלא פסקה מעל שלחתי כו' ובאמת ודאי ה' לו שולחן מלכים רק ע"פ הכרה דל"ה הארץ ומלואה שפ"ה היא הכרז' כמ"ש בר"פ כ"מ הייט שידע שהכל מאתיחותוית"ש הגש' שיש במאכל שמערב לחיך וכח החיות שיש בו להחיות הגוף אינו במאכל מזד עלמו שיה נקד' שה"ה ונהנה מעוה"ל רק הוא כח הש"ה ואין שד מלבדו והכל הוא לה' שם הוי' שהוא הממכ"ע ואז נעשה מאכלו דינמת המן מן השמים. כי השמים שמים לה' והארץ וגו' וכאשר הוא מכיר בצרמתו דל"ה הארץ וגו' הרי נעשה מארץ שמים ומאכלו לחם שמל"הש אוכלין בשם מלה"ש יש להם מזון דבר שהוא קיום חיותם. והיינו ע"פ חיות הש"ה השופע בהם

חתם סופר

בשעת פטירתו של רבי זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה אמר רבש"ע גלוי וידוע לפניך שיגעתי בעשר אצבעותי בתורה ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה. הכוונה שכל הנאות עוה"ל אם נהנה מהם כדי להחיות ולחזק גופו ונפשו כדי לעבוד ה', אז נעשה מהנאות רשות הנאות מלוב כמ"ש החובות הלצבות, וזה שזקף עשר אצבעותיו למעלה, היינו שכל עשיותיו ומחשבותיו "למעלה" וגם הנאותיו, ואז כיון שהנאות עוה"ל הם רק כלי שיהיו יוכל להתקיים לעשות רצון קונו, ממילא אינו מקפיד עליהם שיהיו הנאותיו דווקא בלופן היותר נהנה ממנו רק שיהיו צתכלית המועיל מד).

